

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Primam Secundæ, & Secundam Secundæ Summæ
Theologiæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

9 Vtrum iustificatio impii sit maximum opus Dei.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72759](#)

infusionem duo tantum consequentur, iustitia & remissio cuius primum ex primo officio, secundum ex secundo. Sed quoniam in adulatis non fortius effectum per modum actionis naturalis, sed medio libero arbitrio, ut omnia sunt suanter, ad infusionem gratiae consequuntur quatuor, duo ex primo officio, solum liberis arbitriis in Deum, & consequentio iustitiae: &

supradictis patet. Et iuste naturali ordinis primum in iustificatione impij est gratia infusio: secundum est motus lib. arbitrii in Deum: tertium vero est motus lib. arbitrii in peccatum. Propter hoc enim ille qui iustificatur, detestatur peccatum, quia est contra Deum: unde motus liberi arbitrii in Deum praecedit naturaliter motum liberi arbitrii in peccatum: cum sit causa & ratio eius: quartum vero & ultimum est remissio culpe, ad quam tota ista transmutatio ordinata sicut ad finem, ut dicitur est.

A PRIMVM ergo dicendum, quod recessus a termino, & accessus ad terminum dupliciter considerari possunt. Uno modo, ex parte mobilis, & sic naturaliter recessus a termino praecedit accessum ad terminum. Prius enim est in subiecto mobili oppositum quod abiicitur, & postmodum est id quod per motum assequitur mobile: sed ex parte agentis est econuerso. Agens enim per formam, quae in eo praexistit, agit ad remouendum contrarium, sicut sol per suam lucem agit ad remouendum tenebras. Et ideo ex parte solis prius est illuminare, quod tenebras remouere: ex parte autem aeris illuminandi prius est purgari a tenebris, quod consequi lumen ordine naturae licet utrumque sit simul tempore. Et quia infusio gratiae & remissio culpe dividunt ex parte Dei iustificationis, iuste ordinis naturae prior est gratia infusio, quod culpe remissio. Sed si sumantur ea quae sunt ex parte hominis iustificati, est econverso. nam prius est ordine naturae liberatio a culpa, quod consecutio gratiae iustificantis. Vel potest dici, quod termini iustificationis sunt culpa sicut a quo, & iustitia sicut ad quem. gratia vero est causa remissio culpe, & adeptio iustitiae.

A SECUNDVM dicendum, quod dispositio subiecti sequitur actionem dispositivam non actionem inducituam. Vbi autem non est opus dispositio, ut in illuminatione, actionem agentis nulla sequitur dispositio: in speciali quoque proposito loquendo, actiones Dei est duplex, scilicet in fusione gratiae, & gratuita Dei motione. Prima inducit formam gratiae, secunda preparat, seu disponit ad gratiam, ut pater ex supradictis. Et sic dispositio ad gratiam sequitur actionem agentis, id est, gratiam Dei motionem: praecedit autem naturae ordinis actionem agentis, id est, infusionem gratiae, cuius oppositum in litera dicitur.

¶ Ad hoc dicitur, quod si gratiae donum habitualiter perficeret solum per modum naturae idem esset iudicium de iustificatione gratiae, & dispositione ad illam, & aliis actionibus, formis, & dispositi-

tionibus naturalibus, & oportet ponere leges aliam actionem inducituam formam, & aliud. Sed quia iam declaratum est, quod gratia operatio in se est, & per modum liberis arbitrii & per modum infusionis gratiae gratum faciens, inquit, operari possit.

Et disponitur. & ideo motus liberi arbitrii ordinis praecedit consecutionem gratiae, sequitur autem gratiae infusionem.

A TERTIVM dicendum, quod sicut Philosop. dicit in 2. Phys. In motibus animi omnino preceedit motus in principium speculationis, vel in fine actionis: sed in exterioribus motibus remissio impedimenti praecedit consecutionem finis, & quia motus liberi arbitrii est motus animi, prius naturae ordinis mouetur in Deum sicut in finem, quam ad remouendum impedimentum peccati.

ARTICULVS IX.

H *Vtrum iustificatio impij sit maximum opus Dei.*

A D NONVM sic proceditur. Videtur quod iustificatio impij non sit maximum opus Dei. Per iustificationem, n. impij, consequitur aliquis gratiam uia: sed per glorificationem consequitur aliquis gratiam patriae, que maior est, ergo glorificatione angelorum, uel hoium est maius opus, quam iustificatio impij.

¶ **P**rat. Iustificatio impij ordinatur ad bonum particulare unius hominis: sed bonum unius est maius, quam bonum unius hominis, ut pater in 1. Eth. ergo maius opus est creatio celi, & terrae, quam iustificatio impij. ¶ **3 Pr**. Maius est ex nihilo aliquid facere, & ubi nihil cooperatur agenti, quod ex aliquo facere aliquid cum aliqua cooperatione patiatis: sed in opere creationis ex nihilo sit aliquid, unde nihil potest cooperari agenti, sed in iustificatione impij Deo ex aliquo aliquid facit, id est in impiis, & est ibi aliqua cooperatio ex parte hois, quae est ibi motus lib. arbitrii. ut dicitur. ergo iustificatio impij non est maximum opus Dei.

S E D C O N T R A est, quod in Ps. 144. dicitur, Miserationes eius super omnia opera eius, & in collecta dicitur, Deus qui omnipotens

in adulis cooperatur motus liberi arbitrii. Quod tandem dixerim, ut gratiam non crearet apud me, nam, confirmem. Secundo, tene ante oculos meos, quod bonum gratia unitis, est melius gratiae, & totius universi, ut continue vides damnationem non existit, tantum bonum obtemperans.

QVAEST. CXIII.

tuam parcendo maxime & miserando manifestas. &
*Augustus dicit exponens illud Iohann. 14. Maiora horum facit, quod maius opus est, ut ex impij iustus fiat, quam creare cœlum & terram.

RSPON. Dicendum, quod opus aliquid potest dici magnū duplicitate. Vno modo ex parte modi agendi, & sic maximum opus est creationis, in quo ex nihilo sit aliquid. Alio modo potest dici opus magnum propter magnitudinem eius quod sit, & secundum hoc maius opus est iustificatio impij, q̄ terminatur ad bonum æternū diuinæ participatio-
nis, quam creatio cœli & terra, que terminatur ad bonum naturæ mutabilis: & ideo * Augustinus cū dixisset, quod maius est quod ex impij fiat iustus, quam creare cœlum & terram, subiungit: Cœlum enim & terra transibit, predestinatō autem salus & iustificatio permanebit. Sed sciendū est, quod aliquid magnum dicuntur duplicitate. Vno modo secundum quantitatem ab solutum, & hoc modo do-
num gloriae est maius, quam donū gratiæ iustificati-
onis impij: & secundum hoc glorificatio iustorum est maius opus, quam iustificatio impij. Alio modo, dicuntur aliquid magnum qualitate proportionis, si-
c ut dicunt mons parvus, & milium magnum: & hoc modo donum gratiæ impium iustificantis est maius quam donum gloriæ beatificantis iustū, quia plus excedit donum gratiæ dignitatem impij, qui erat dignus pena, quam donum gloriæ dignitatem iusti, qui ex hoc ipso, q̄ est iustificatus, est dignus gloria. & ideo * Augustinus dicit ibidem: Iudicet qui potest, utrū maius sit iustos angelos creare, quam impios iustificare: certe si æqualis est utrumque po-
tentia, hoc maioris est misericordia. Et per hoc pa-
terriso ad primum.

Ad SECUNDVM dicendum, quod bonum uni-
uersi est maius quam bonum particulare unius, si accipitur utrumque in eodem genere: sed bonum gratiae unius maius est quam bonum naturæ totius uniuersi.

Ad TERTIVM dicendum, q̄ ratio illa procedit ex parte modi agendi, secundum quem creatio est maximum opus Dei.

Sicut Qualis. 113.
**Articulum deci-
mum.**

ARTICVLVS X.
Vtrum iustificatio impij sit opus miraculosum.

A D E C I M U M sic procedi-
tur. Videtur quod iustificatio impij sit opus miraculosum. Opera enim miraculosa sunt maiora non miraculosa: sed iustificatio impij est maius opus, quam alia opera miraculosa, ut patet per * Aug. in autoritate inducta. ergo iustificatio impij est opus miraculosum.

P R A T. Motus voluntatis ita est in anima, sicut inclinatio naturalis in rebus naturalibus: sed quod Deus aliquid operatur in rebus naturalibus cōtra inclinationē naturae, est opus miraculosum, sicut cum illuminat cœcum, uel suscitat mortuum: uoluntas autem impij tendit in malum, cū igitur Deus iustificando hominem, moueat eum in bonum, uidetur q̄ iustificatio impij sit miraculosa.

A D P R I M U M ergo dicendū,

ARTIC X.

264

A P R A T. Sicut sapientia est donū Dei, ita & iustitia: sed miraculo-
sum est, q̄ alius subito sine stu-
dio sapientiæ assequatur a Deo.
ergo miraculosum est, q̄ alius
impius iustificetur a Deo.

S E D C O N T R A. Opera mi-
raculosa sunt supra potentiam
naturalē: sed iustificatio impij
non est supra potentiam naturalē.
dicit enim * Aug. in lib. de
prædictis sanctorum, q̄ posse ha-
bere fidem, sicut posse habere
charitatem, natura est hominum:
habere autem fidem quādmodū
hinc charitatem, ḡ fidei & fideliū. ergo
iustificatio impij non est miraculosa.

RSPON. Dicendum, quod in
operib⁹ miraculosis tria cōsue-
uerunt inueniri, quorum unum
est ex parte potentie agentis: q̄a
sola diuina uirtute fieri possunt,
& ideo sunt si duplicitate mira-
cula: quasi habentia cām occultam,
ut ī primo * dicitū est: & ēm hoc
tam iustificatio impij q̄ creatio
mundi, & uniuersaliter oē opus,

qđ à solo Deo fieri potest, mira-
culosum dici potest. Secundo in
quibusdam miraculosis operi-
bus inuenitur, q̄ forma inducta
est supra naturalē potentiam
talis materiae: sicut in suscitatio-
ne mortui uita est supra naturalē
poterū talis corporis: & quā-
tum ad hoc, iustificatio impij nō
est miraculosa: quia naturaliter
aīa est gratiæ capax. eo nō ipso, q̄
facta est ad imaginē Dei, capax
est Dei per grām, ut * Aug. dicit.
Tertio mō in opibus miracu-
losis inuenitur aliqd p̄tēre soli

tum & consuetū ordinē causan-
di effectū: sicut cum aliquis infir-
mus sanitati perfectam assequit
subito p̄ter solitū cursum sanatio-
nis, q̄ sit ex natura, uel arte:
& quantū ad hoc, iustificatio im-
pii qñque est miraculosa, & qñ-
que non. Est enim iste communi-
nis & cōsuetus cursus iustifica-
tionis, ut Deo mouēte interius
animam, hō cōuertat ad Deū, pri-
mo qđē cōuersione imperfecta,
ut postmodū ad perfectiō deuen-
iat: q̄a charitas inchoata mere-
tur augeri, ut auēta mereat perfici-
ci, sicut * Aug. dicit. Quandoque
vero tā uehemēter Deus animam
mouet, ut starim quādē pfectio-
ne iustitiae asseq̄ uatur, sicut fuit
in cōversione Pauli, adhibita ēt
exteri⁹ miraculosa profractio-
ne: & ideo conuersio Pauli tan-
quam miraculosa in ecclesia cō-
memoratur celebriter.

D. 985.

A D P R I M U M ergo dicendū,

& non propinquazim
mo magis vita est in
potentia naturali ta-
lis corporis, q̄ grāta
in potentia naturali
animæ impī, quia il-
lad potest per multas
transmutationes redu-
ci in uitam ab agente
naturali, gratia uero
non.

C Tercium est in re-
spōsione ad secundū,
circa illud, quod non
est simile de illumina-
tione cœci, & iustifi-
catione impī: quoniam
expresse author in 3.
contra Gent. c. 161. di-
cit, q̄ iustificatio im-
pii est supra id, quod
ordo rerum erigit. &
ideo sicut Deus non
oē cacos illuminat,
ita non impios iustifi-
cat. Hic autem argu-
mento secundo quod
hoc tangit, scilicet secun-
dum ordinem rerum
ipam iustificationē
fieri, & propterea nō
est miraculū: aut er-
go hic, aut ibi a uero
declinat.

C Ad evidētiā ho-
rum sciendū est, q̄
cum cōmune sit ou-
ni forma non habere
materiam ex qua
constat, cum de po-
tētiā naturali ad formā
quonodo est, non ni-
fi de materia in qua,
est sermo. Verum hu-
iūmodi materia in
qua, duplicitate potest
se ad formam habere:
nam quandoq; est nō
solū in qua sit, & est
forma, sed est mat-
eria ex qua educit for-
ma, & tunc est poten-
tia naturalis ad for-
mā utpote ex sua po-
tentia educendam.
Quandoq; autē est so-
lum materia in qua
sit & est, non autem
ex qua educit. Et
hoc adhuc contingit
duplicitate, uno modo
sic, quod licet forma
nō educatur de po-
tentia materie, dispositio
tamen propria ad for-
mam educit, ut po-
tentia materie p nature
agens. & tunc
est etiam potentia na-
turalis ad formam: &
hoc modo est in cor-
pore organico poten-
tia naturalis ad ani-
mam intellectuam.
Alio mō sic, quod p
p̄pria dispositio educit
rū de potentia subie-
cti, sed nō p̄agens na-
turalē claudit: nō sub
naturalē agente totū
ordinem naturæ. Et
tūc est potentia quo-
dammodo naturalis,
& quodammodo nō na-
turalis.

**Locus citato
in argu. Sed
contra.**